

Krajinou Rudolfa II.

Brandýs nad Labem-Stará Boleslav – Lysá nad Labem – Benátky nad Jizerou

Společný projekt naučné stezky „Krajinou Rudolfa II.“ se zrodil nad plány zámeckých zahrad Brandýsa nad Labem, Lysé nad Labem a Benátek nad Jizerou. Všechny tři zahrady byly na přelomu 16. a 17. století součástí komorního panství a tedy v rukou císaře. Rudolf II. zdědil lásku k zahradnickému umění po svých předcích. Byl přímo označován „*Hortorum amator et admirator*“ – milovník a obdivovatel zahrad.

Jak uvádí Bohuslav Balbín: „*Císař Rudolf II. jako sbírkami drahých kamenův, děl uměleckých a jiných vzácností, také i pokud týká se rozkoše a slávy zahrad neustupoval žádnému jinému panovníkovi v Evropě; rostly v zahradách jeho v Praze i v Brandýse olivy, palmy, cedry, ovoce všeho druhu, stromy a keře cizí, rostliny a květiny vlašské, asijské, čínské, ačkoliv pěstování bylo pracné; často i ruce císaře samého i vavřínem ověncené účastnily se sázení, okopávání i zalévání.*“

Byl také vášnivým lovcem; vedle budování zámeckých staveb a zahrad byla hlavní péče věnována lesu a lovu. Naučná stezka představuje císaře Rudolfa II. z méně známého úhlu pohledu. Prostředím k bližšímu poznání Rudolfa II. a jeho následovníků, v čele s hrabětem Šporkem, je krajina mezi Labem a Jizerou – kdysi rozsáhlá knížecí a královská honitba.

Brandýs nad Labem-Stará Boleslav

Základní údaje:

Název:

Brandýs nad Labem-Stará Boleslav, město vzniklo sloučením dvou měst v roce 1960.

Výměra katastrálního území dvouměstí: 22,65 km²

Počet obyvatel: 15 600 (r. 2009)

První písemná zmínka:

o Brandýse nad Labem z r. 1304, Stará Boleslav je historicky starší, vznik staroboleslavské kapituly je datován rokem 1052.

Důležitá data:

zavraždění knížete Václava bratrem Boleslavem u vchodu kostela sv. Kosmy a Damiána ve Staré Boleslavi **28. září roku 935** (v církevní tradici se uvádí rok 929). **Město Brandýs nad Labem bylo povýšeno na „královské komorní město“ Rudolfem II. r. 1581.**

Habsburkové:

V roce 1547 získal panství od Krajčů z Krajku jako konfiskát Ferdinand I., zámek se stává majetkem **královské komory až do r. 1860**, kdy jej koupil Leopold II. Toskánský z Habsbursko-Lotrinské dynastie. Po jeho smrti vlastnil zámek arcivévoda a pozdější **poslední císař habsburské monarchie Karel se svou ženou Zitou Bourbonskou**. V roce 1919 byl zámek konfiskován československým státem. **Od r. 1995 je ve vlastnictví města.**

Významné osobnosti za Rudolfa II. (*1552 – †1612):

Na brandýském zámku přijímal císař Rudolf II. významné osobnosti doby, nejen korunované hlavy a zástupce nejvyšších šlechtických vládnoucích rodů či vojevůdce, ale například i **Tycho Brahe de Knudstrup** či **Tadeáše Hájka z Hájku**.

Zámeckým stavitelem byl **Matteo Borgorelli**, zvaný *Mistr Mates* (Magister Matheus Italus) usazený po celý život v Brandýse, i **Ettore de Vaccani**, známý jako *Hektor Vlachs*. Do služeb císaře Rudolfa II. vstoupili i stavitelé-architekti **Ulrico Aostali** (podílel se na tvorbě zahrady) a **Giovanni Gargioli**. Na kamenické výzdobě zahrady pracoval **Giovanni Antonio Brocco** zvaný *Mistr Antonín*.

Již Ferdinand I. ustanovil na panství brandýském fojnístra a lovčího, dva nové „úřady“, podřízené nikoliv jako například hejtmani české komoře, ale nejvyššímu lovcímu českého království a císaři samému. Za vlády Rudolfa II. tento významný úřad zastávali **Antonín ze Stangenheimu**, **Jan Drastský z Drast** a císařův oblíbenec **Filip Rotcymr z Vilpachu**, myslivec ze Staré Boleslavi, povýšený do stavu šlechtického. Po jeho smrti r. 1595 pak **Alexander z Ordolíku**.

Protože bylo zvykem, že **vedoucí zahradníci** Pražského hradu působili i na venkovských panských sídlech, lze i je vyjmenovat (v období 1562–1621): **Hans Clola**, **Adrian Bistman**, **Albrecht Devis**, **Petr Bicka**, **Hans Schlegl**.

Lysá nad Labem

Základní údaje:

Název:

Lysá nad Labem, v roce 1949 došlo ke sloučení s obcí Litol.

Výměra katastrálního území města: 33,66 km²

Počet obyvatel: 8 500 (r. 2009)

První písemná zmínka: Kosmova kronika k r. 1034.

Důležitá data:

Lysá se stala městem z rozhodnutí Guty Habsburské (manželky Václava II.) v r. 1291. **Do r. 1355 byla „věnným městem českých královen“**. V letech 1696–1722, 1734–1738 byla správním centrem všech panství Františka Antonína hraběte Šporka.

V té době také zažívá největší rozkvět. Od roku 1892 je město pojmenováno Lysá nad Labem. První písemná zmínka o Litoli pochází z roku 1291, kdy je uváděna jako rybářská osada.

Habsburkové:

V roce 1548 kupuje Ferdinand I. panství Lysá za 7 000 kop grošů českých a připojuje jej k majetku královské komory. V r. **1647 věnoval za válečné zásluhy císař Ferdinand III. panství Lysá generálu Janu Šporkovi**.

Významné osobnosti za Rudolfa II. (*1552 – †1612):

Při požáru města roku 1558 vyhořel i zámek. Renesanční přestavba, dle plánů královského architekta **Bonifáce Wohlmuta**, byla v letech 1560–1564 svěřena staviteli **Ulricu Aostalimu** (v městské knize se o něm dochoval pěkný zápis s počestným jménem – Vondřich Vostalej, jako majitel domu č. 25). Dodnes se této části zámku říká Ferdinandovo křídlo. Od r. 1592 až do r. 1598 byly opravy zámku dokončovány **M. Burminem**. V té době Rudolf II. zámek využíval pouze jako lovecký.

Komorní panství Lysá bylo v r. 1577 pronajato **Jetřichovi ze Švendy a na Potendorfu**, nejvyššímu jagrmistru království Českého (nejvyšší lovcí), který *honův si přivlastňovati nesměl, ale mohl k potřebě své lesy mýtit*.

Benátky nad Jizerou

Základní údaje:

Název:

Benátky nad Jizerou, v r. 1944 došlo ke sloučení města Nové Benátky, vesnice Staré Benátky a Obodř, později vesnic Kbel a Dražice.

Výměra katastrálního území města: 35,47 km²

Počet obyvatel: 7 000 (r. 2009)

První písemná zmínka: o vsi Obodř z r. 1052.

Důležitá data:

Hrad Dražice byl vystavěn kolem r. 1264. Později byl, za biskupa Jana IV. z Dražic přestavěn. **Založení města Nové Benátky potvrdil v letech 1343–1346 markrabě moravský** (pozdější císař Karel IV.) panu Janu z Dražic. Do roku 1349 spadá vysvěcení (zámeckého) kostela Narození Panny Marie. Roku 1420 dochází ke zničení kláštera, na místě dnešního zámku. Renesanční zámek vzniká za **purkrabího z Donína** mezi lety 1527–1572. Stavba severního barokního křídla a hospodářských budov, zdí a bran zámeckého areálu probíhá mezi lety 1648–1652. V r. 1702 následuje **stavba věže zámeckého kostela** a dokončení stavebního vývoje zámku.

Habsburkové:

V roce 1599 kupuje panství se zámek císařská dvorní kancelář **Rudolfa II.** Císař dal zámek pro jeho polohu k dispozici **Tychonovi Brahe**, proslulému dánskému astronomu. Po třicetileté válce v roce 1647 bylo císařem **Ferdinandem III.** panství darováno generálu jízdy **Janovi z Werthu**, protože „*prokazoval po mnoho let velmi čestné a cenné služby nám a našemu vznešenému rakouskému domu se statečnou pílí a zmužilostí a tím si získal nesmrtelné zásluhy a pověst*“.

Významné osobnosti za Rudolfa II. (*1552 – †1612):

Zámek byl mezi roky 1599–1600 propůjčen dánskému hvězdáři **Tychonovi Brahe de Knudstorp**, který zde přivítal svého spolupracovníka **Johana Keplera**, astronoma a vynikajícího matematika. Krátký čas zde spolu oba vzdělanci pobývali. Služba u císařského dvora, nedostatek financí, „šetrnost“ správce císařského benátského panství **Kašpara z Milštejna** a náhlá Tychonova smrt v roce 1601 ukončily smělé plány na vybudování astronomické observatoře na benátském zámku.

Středočeský kraj

LESYČR

Společný projekt naučné stezky vznikl za finanční podpory Lesů ČR a Středočeského kraje

tel.: 325 510 211
email: info@messtolysa.cz
www.messtolysa.cz

Město Lysá nad Labem, Husovo nám. 23, 289 22, Lysá nad Labem,

Vydalo:

tel.: 326 316 102
email: info@centrum@benatky.cz
www.benatky.cz
www.info@centrum.benatky.cz
Infocentrum Benátek nad Jizerou, Zámek 50
tel.: 731 660 933, 731 681 274
email: info@centrum@messtobrandysnl.cz
www.brandysko.cz
Infocentrum Brandýs nad Labem-Stará Boleslav, Pražská 1887

Informační centra:

tel.: 326 362 500
CYKLOSPORT – Jezek Breislav, Pražská 33, Benátky n. J.,
tel.: 325 551 415, 602 255 298
SPORT – Jiřina Petr, nám. Bedřicha Hrozného 178, Lysá n. L.,
tel.: 325 553 728
Kopělko Karel, Československé armády 1767, Lysá n. L.,
tel.: 605 842 555
Oprava a prodej bicyklů U Svätí, Vrabská 1605, Brandýs n. L.,
tel.: 326 904 253
CYKLOSERVIS – Bareš Jiří, Petra Jilemnického 2/17, Brandýs n. L.,

Prodejny kol:

tel.: 326 362 500
CYKLOSPORT – Jezek Breislav, Pražská 33, Benátky n. J.,
tel.: 605 842 555
Oprava a prodej bicyklů U Svätí, Vrabská 1605, Brandýs n. L.,
tel.: 326 904 253
CYKLOSERVIS – Bareš Jiří, Petra Jilemnického 2/17, Brandýs n. L.,

Servisy kol:

tel.: 972 255 868, email: LNL@CDcentrum.cd.cz
Železniční stanice Lysá nad Labem, CD centrum,

Přítčovny kol:

Krajinou Rudolfa II.

Brandýs nad Labem-Stará Boleslav
Lysá nad Labem
Benátky nad Jizerou

